

СИСТЕМА “АВІАКОСМІЧНИЙ ЛІЦЕЙ-НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”: ОРГАНІЗАЦІЯ ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІЦЕЇСТІВ

Управління
школою

**Наталія
МУРАНОВА**

Ректор Інституту довузів-
ської підготовки, аспірант
Національного авіаційного
університету

Активне запровадження ступенізації освіти в Україні посилить мобільність випускників навчальних закладів на ринку праці. Такій мобільності сприятимуть інтеграція, укрупнення спеціальностей, що при незначній перекваліфікації дасть змогу знайти роботу за фахом (2).

Вищі навчальні заклади виступають безпосередніми замовниками на допрофесійну підготовку майбутніх спеціалістів ринкової економіки. Профілізація і певна предметна спеціалізація в цих закладах визначаються потребами регіону, можливостями навчального закладу (1).

Авіакосмічний лицей як загальноосвітній навчальний заклад третього ступеня було відкрито в 1999 році при Національному авіаційному університеті (НАУ). Його засновниками є **Національний авіаційний університет і Солом'янська районна в місті Києві державна адміністрація**. Засновник НАУ визначає пріоритетні напрями діяльності лицей, враховуючи соціально значущий запит регіону, держави, засновник — Солом'янська районна в місті Києві державна адміністрація — проводить експериментально-дослідницьку роботу в

лицей з удосконалення змісту освіти та її забезпечення.

Авіакосмічний лицей дає учням старших класів поглиблену підготовку з метою формування наукового та інженерного корпусу галузі для вступу в НАУ, розвиває їхні творчі здібності, формує стійку мотивацію вибору майбутньої професії.

У рік відкриття лицейу навчання проводилося за двома напрямами, а саме: **гуманітарним і технічним**. Реалізуючи запит НАУ і бажання учнів, у 2000 році напрями допрофесійної підготовки було переглянуто і відкрито такі: **технічний, інформаційний, соціально-гуманітарний, економіко-правовий**.

Прийом до лицейу проводиться за конкурсною основою, і навчання у рік відкриття здійснювалося два роки (10-11 класи).

Управлінська діяльність лицейу реалізується на основі співробітництва лицейу і НАУ. Підвищення ефективності навчально-виховного процесу, якісної допрофесійної підготовки відбувалося при вдосконаленні організаційно-педагогічних умов. Вони забезпечують *організаційні, змістові, технологічні та матеріально-технічні нововведення* у навчально-виховному процесі та управління ним.

Основними проблемами освітньої діяльності лицейу в цей період були:

- відсутність систематичного наукового супроводу в навчально-виховному процесі;
- велика кількість викладачів-сумісників;
- відносно невеликий термін навчання в ліцеї (2 роки);
- відсутність належного методичного фонду;
- відсутність методик викладання в ліцеях.

Освітня практика Авіакосмічного ліцею на перших етапах проводилася без наукового обґрунтування.

Реалізація організаційно-педагогічних умов забезпечила ефективність діяльності ліцею і здійснювалася поетапно (див. вріз).

Навчальна частина створює належні умови управління допрофесійною підготовкою ліцеїстів і забезпечує високий науковий і навчально-методичний рівень викладання, несе відповідальність за термін проведення атестації ліцеїстів і вчителів, розробляє розклад навчальних та індивідуальних занять, консультацій, заліків, іспитів. Викладачі НАУ читають спецкурси, дають наукові консультації, є науковими керівниками науково-методичних кафедр, допомагають ліцеїстам і вчителям у науково-пошуковій діяльності. У ліцеї практикуються такі види навчальної діяльності: лекції, семінари, консультації, практичні заняття, курсові, лабораторні роботи, контрольні, самостійні роботи. Тематика наукових робіт Малої академії наук затверджується на засіданнях науково-методичних кафедр. Виховна діяльність здійснюється у повній узгодженості з виховною діяльністю НАУ.

Система середньої освіти "ліцей-НАУ" вирішує як загальнодидактичні проблеми забезпечення державних стандартів освіти, так і допрофесійну підготовку ліцеїстів, роботу з обдарованими дітьми.

Педагогічний колектив ліцею вирішує такі завдання:

- формування правових, економічних, гуманітарних та інших знань у ліцеїстів;
- розвиток творчих здібностей ліцеїстів (участь у наукових дослідженнях ліцею і НАУ);
- розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу;
- впровадження інноваційних технологій навчання і виховання, високої культури педагогічної діяльності.

Інтеграція середніх навчальних закладів з вищими дає можливість педагогічному колективу створювати авторські курси, спецкурси, наскрізні курси, впроваджувати інноваційні педагогічні технології, формувати особистість учителя, який володіє інтегративними знаннями, має високу культуру і може в нових умовах виховувати молодь.

Ми визначили для себе такі **пріоритети**: стимулювати становлення системи допрофесійної підготовки старшокласників – ліцей-ВНЗ, спрямованої на розвиток особистості ліцеїста з усебічним використанням наукового потенціалу.

Сьогодні освіту треба розглядати в аспекті неперервності, тобто перетворення освіти в постійну, необхідну й органічну складову життя людини на всіх його етапах.

В Україні, як і в більшості країн світу, ідеї безперервної освіти набувають практичного втілення. Безперервна освіта є основною умовою всебічного розвитку особистості, засобом реалізації її здібностей, а також удосконалення здобутих раніше знань, умінь та навичок (3).

Орієнтація молодого покоління на безперервність освіти є багатоплановим процесом, який передбачає вдосконалення всіх ділянок роботи сучасних загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. Безперервність передбачає якісно новий тип взаємодії особистості і суспільства протягом усього життя людини. Головним і безперечним є те, що у центр усіх освітніх починань ставиться людина, якій необхідно створити оптимальні умови для повного розвитку її здібностей. Мотиви і здібності безперервного навчання краще реалізуються у звичайних манерах і стилі, набутих у попередньому досвіді. Необхідно зважити на дві важливі проблеми, без яких неможливе якісне поширення знань.

По-перше, це розвиток у молоді здібностей самостійно ставити творчі завдання. При цьому слід урахувати, що їх розв'язання не дасть учням очікуваних результатів, якщо саму проблему було поставлено без їхньої активної участі.

По-друге, якщо розвинути у моло-

Перший етап (1999-2000 роки).

Створення ліцею проходить у тісній співпраці з НАУ, де було закладено ідею неперервної освіти і допрофесійної підготовки старшокласників з урахуванням потреб НАУ й суспільства.

Метою першого етапу були виконання й оцінка набутого досвіду створення інноваційних навчальних закладів, таких як загальноосвітній навчальний заклад м. Києва № 145 при Національному університеті ім. Т.Г.Шевченка, що став його проміжною ланкою.

На цьому етапі у діяльності ліцею було розв'язано такі завдання:

- надання здібним учням оптимальних можливостей для отримання освіти;
- реалізація індивідуальних творчих запитів молоді, самостійний вибір предметів для їх поглибленого вивчення;
- оволодіння учнями старших класів навичками наукової діяльності;
- здійснення допрофесійної підготовки старшокласників;
- створення відповідної матеріально-технічної бази;
- створення педагогічного колективу, спроможного вирішувати поставлені завдання.

Було створено профільні курси та спецкурси, що дали можливість педагогічному колективу застосувати особистісно орієнтовану технологію навчання.

Другий етап (2001-2002 роки).

Започатковано експериментальну роботу з проблеми допрофесійної підготовки ліцеїстів. У зв'язку з цим було розроблено:

- програму дослідження з проблеми допрофесійної підготовки ліцеїстів;
- систему освітньо-виховних та управлінських заходів з реалізації завдань допрофесійної підготовки ліцеїстів;
- напрями допрофесійної підготовки ліцеїстів;
- завершено створення матеріально-технічної бази;
- накопичено науково-методичну та спеціальну літературу для проведення експерименту.

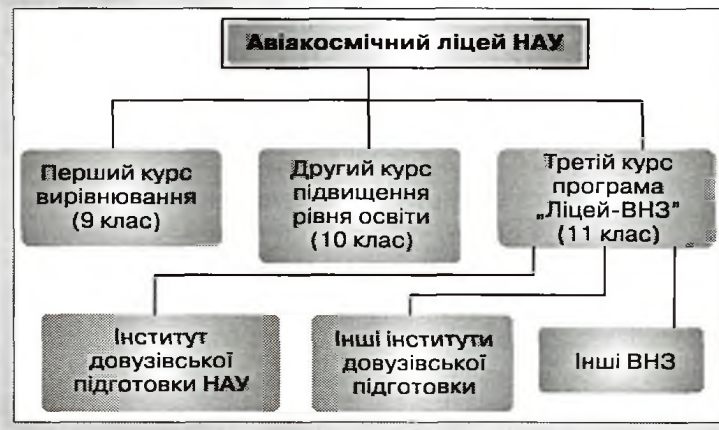
Основною метою цього етапу була підготовка до здійснення формуючого експерименту.

Починаючи з 2001 навчального року, учні переходять на трирічне навчання в ліцеї (I-й курс – 9-ті класи, II курс – 10-ті класи, III курс – 11-ті класи). Це зумовлено:

- сензитивністю старшокласників до професійного самовизначення;

Схема 1.

Структура завдань навчання в ліцеї

дих допитливість і творчий підхід до проблеми, то запитання в них виникатимуть самі по собі, все піддаватиметься сумніву. З'являються бажання і здатність обрати творчу дію і взяти відповідальність за її логічне завершення. Це є найважливішим педагогічним фактором безперервної освіти.

Авіакосмічний ліцей при НАУ є інноваційною освітньою системою "ліцей-ВНЗ", його головним завданням є формування всебічно розвинутої особистості на основі вільного її самовизначення. Сьогодні державі потрібний професійно-мобільний працівник, сучасна, всебічно розвинена особистість, яка могла б почуватися комфортно, вільно в технічно та інформаційно розвинутому суспільстві.

Вирішення поставленого завдання здійснюється поетапно відповідно до років навчання в ліцеї (див. схему. 1).

Перший курс – вирівнювання. Учні першого курсу приходять до ліцею з різних шкіл міста, маючи різний рівень підготовки. Завданням першого року навчання є:

- визначення реальної картини рівня підготовки учнів;
- стимулювання пізнавального інтересу як принципу формування особистості;
- зведення до мінімуму адаптивного періоду старшокласника.

Другий курс – підвищення рівня освіти. Завданням другого курсу є:

- побудова педагогічного процесу з урахуванням зростання інформаційного простору;
- формування пізнавального стилю.

Третій курс – програма "ліцей - ВНЗ", завданнями якої є:

- виховання особистості, що

вміє мислити, самостійно приймати рішення, є: відповідальною, має загальну культуру;

- формування особистості, що володіє основами професійних знань.

Аналіз освітньої діяльності ліцею, вивчення специфіки процесу управління дозволяє нам поставити на перше місце ряд положень.

По-перше, на всіх етапах становлення і розвитку ліцею важливою є творча діяльність учителів та ліцеїстів, спрямована на допрофесійну підготовку; реалізація цього положення була забезпечена шляхом залучення провідних викладачів НАУ, розробки творчих освітніх програм учителями ліцею, підвищення їхньої професійної педагогічної майстерності.

По-друге, актуальними виявились питання самостійної діяльності ліцеїстів у різних галузях. Тільки на основі високого рівня активності й самостійності ліцеїстів та вчителів вирішено освітні завдання допрофесійної підготовки.

По-третє, удосконалення освітньої діяльності ліцею й управління ним здійснюється для формування здібностей ліцеїстів у допрофесійній підготовці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буркова Л., Федорова Н. Зерна педагогічної інновації. Хрестоматія. — К.: Київська правда, 2002. — 119с.
2. Кремень В. Без реформи освіти не розбудуємо державу. /Педагогічна газета — 1999. — № 10.
3. Мадзігон В. Інформатизація в контексті демократизації освіти в Україні. / Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні у 1992-2002. Част.1. — Харків: "ОВС", 2002.

- можливістю надання пропедевтичних професійно орієнтованих знань та вмінь;
- можливістю оптимальної організації навчально-виховного процесу на засадах інтегративного, особистісно орієнтованого підходу з реалізацією допрофесійної підготовки в системі безперервної освіти (ліцей - ВНЗ).

На першому курсі навчання в ліцей вирішувались такі завдання:

- визначення реального рівня підготовки кожного;
- адаптація учнів до навчання в ліцей;
- формування інтересів та мотивів вибору майбутньої професії чи типу професії;
- визначення здібностей ліцеїстів;
- ознайомлення з професійними напрямками, особливостями професій.

На другому курсі основними завданнями були:

- отримання ліцеїстами знань з фундаментальних дисциплін;
- отримання поглиблених знань з професійного напрямку;
- формування стійких умінь у науково-пошуковій діяльності;
- продовження формування мотивації та пізнавального інтересу до майбутньої професії;
- розвиток пізнавальної діяльності особистості.

На третьому курсі ліцею завершуються:

- підготовка до оволодіння фундаментальними знаннями з основ наук та методикою науково-пошукової діяльності;
- оволодіння спеціальними знаннями та вміннями на допрофесійному рівні;
- орієнтація на основи професійної діяльності.

Третій етап (2002-2003 роки).

Завершальний. На основі всебічного аналізу соціально-педагогічної ситуації нами було скореговано навчальну програму ліцею, тому **пріоритетними** напрямками стали:

- подолання стереотипності у навчанні;
- поновлення змісту навчання на основі інтеграції та наскрізності навчальних дисциплін;
- розширення інформаційного простору знань ліцеїстів з основ професійних напрямів;
- удосконалення механізму управління процесом допрофесійної підготовки;
- підвищення педагогічної культури, розвиток творчості вчителів і ліцеїстів.

Для реалізації цих завдань було розроблено комплекс умов управління допрофесійною підготовкою ліцеїстів:

- підготовка педагогічного колективу до якісної реалізації експериментальних програм, спецкурсів, наскрізних спецкурсів у навчально-виховному процесі;
- науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу в ліцей;
- діагностика рівня знань, умінь ліцеїстів при вступі до ліцею;
- створення системи відповідних заходів для скорочення періоду адаптації учнів;
- модернізація змісту навчально-виховного процесу в ліцей;
- розробка навчальних і робочих планів з урахуванням державних стандартів, освітніх програм, спецкурсів з професійних напрямів;
- відбір форм і методів навчання, що відповідають особистісно орієнтованій технології;
- визначення порядку й періодичності проміжної атестації ліцеїстів;
- розробка моделі випускника — особистість, яка вміє мислити, самостійно приймати рішення, наділена мірою відповідальності, має високу культуру і високу кваліфікацію в обраній професійній діяльності;
- створення належної матеріально-технічної бази ліцею.